

HORIZONT 2020/18

Migrációkutató Intézet

Tóth Klaudia – Vargha Márk: **Változó mintázat a közép- és nyugat-mediterrán migrációs útvonalakon**

2020.09.17.

Tóth Klaudia – Vargha Márk:

Változó mintázat a közép- és nyugat-mediterrán migrációs útvonalakon

1. BEVEZETÉS

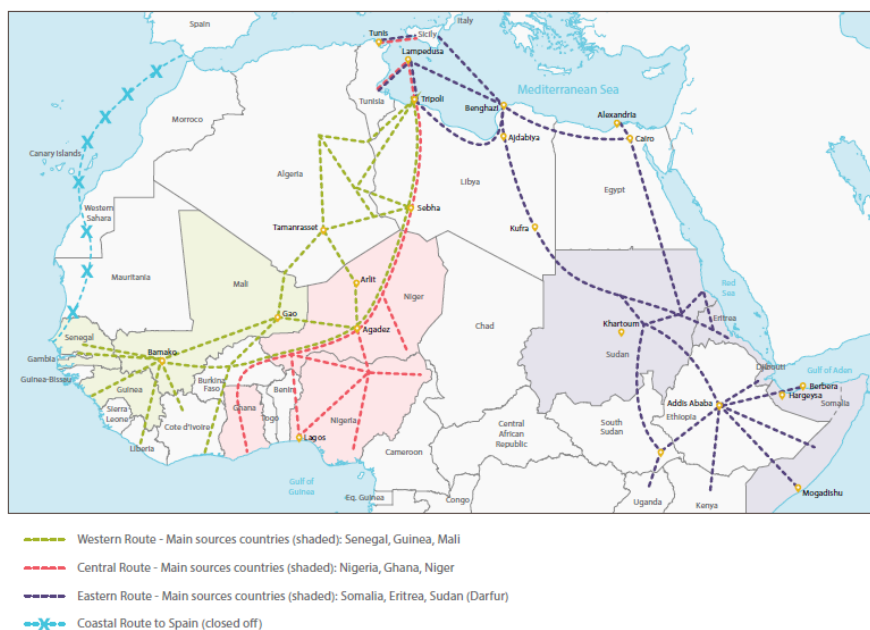
Közhelynek tűnhet, de az irreguláris migráció elleni védekezés hatékonysága érdekében nem lehetséges csupán egyetlen eszköz bevetése. Minél többféle lépéssel tereli egy ország ellenőrzött mederbe – vagy akár állítja meg – a feléje irányuló bevándorlást, annál biztosabban számíthat a sikerre. Ezen eszközök között a határvédelmi rezsim fejlesztését és a szigorú jogalkotást, jogalkalmazást éppúgy megtaláljuk, mint a hatékony hard és soft diplomáciát, a bi- és multilaterális együttműködések vagy a különböző fejlesztési programokat. Ha egy európai cél- vagy tranzitországának szerencséje van, akkor az afrikai vagy ázsiai kontinensen is bekövetkezhetnek olyan események, amelyek erősíthetik a migráció fékezésére irányuló lépéseket. Közhely azonban az is, hogy a kiterjedt embercsempész-hálózatok ilyen lépések megtétele esetén azokra szinte azonnal reagálnak, s bizonyos, addig preferált útvonalokról más útvonalakra terelik a jobb élet reményében útnak indulók százezreit. 2017-ben ilyen fordulat következett be a három mediterrán útvonal közül kettőn, a középsőn és a nyugatin. A tanulmány célja, hogy a nyilvánosan elérhető számokból képet rajzoljon e fordulat mibenlétéről, valamint arról, hogy mi állhat annak hátterében. Fontosnak tartjuk leszögezni, hogy ezen írás keretei között nem vállalkozhattunk arra, hogy tüzetesen megvizsgáljuk az egyes afrikai államokat abból a szempontból, hogy milyen mértékben érintettek a migrációs útvonalak mintázatának megváltozásában. Ezúttal tehát csupán aggregált adatok alapján közelítünk a témához. A közeljövő egyik nagy kérdésének tartjuk, hogy a mintázatváltozásból eredő tanulságokat az új Európai Unió migrációs politikát kidolgozó felelős vezetők levonják-e, és ennek nyomán erősödik-e a közös tengeri határvédelem.

ABSZTRAKT

A Migrációkutató Intézet elemzése azt vizsgálja, hogy az Afrikából Európába tartó illegális bevándorlók mikor és valószínűsíthetően milyen lépések hatására választották egyre nagyobb számban az Olaszország felé haladó közép-mediterrán útvonal helyett a Spanyolországba irányuló nyugat-mediterrán útvonalat. A tanulmány szerint a változás három oknak is betudható, ezek közül kettő az olasz államtól függő, a harmadik pedig tőle független lépés volt. A szerzők 2015 januárjától 2020 júniusáig tekintették át az egyes útvonalakon mozgó migránsok számát. Az adatokból megállapítható az is, hogy a két útvonalon idén már nem a szubszaharaiak igyekeztek az EU területére a legnagyobb számban, hanem az algériaiak (nyugaton) és a tunéziaiak (középen).

2. MIGRÁCIÓS ÚTVONALAK AFRIKA IRÁNYÁBÓL EURÓPÁBA

Ha az Afrikából Európába irányuló migrációs trendeket szeretnénk vizsgálni, akkor az egyik megkerülhetetlen téma az útvonalak áttekintése és jellemzése. A szakirodalom összesen négy olyan folyosót határoz meg az afrikai földrészen, amelyeken keresztül a fekete kontinens lakói Európába igyekeznek. Az első a Nyugati Út (legfőbb kibocsátó államok: Szenegál, Guinea, Mali), a második a Középső Út (legfőbb kibocsátó államok: Nigéria, Ghána, Niger), a harmadik a Keleti Út (legfőbb kibocsátó államok: Szomália, Eritrea, Szudán, Etiópia), a negyedik pedig a Tengerparti Út Spanyolország felé. Ahogy az 1. ábrán látni lehet, több országban található „migrációs hotspotok”, amelyek egyfajta „elosztóközpontként” is működnek (Addisz-Abeba, Agadez, Bamako, Tripoli). Ezek olyan települések, ahol szinte minden úton lévő megfordul, és ahol az embercsempészek tömörülnek, és/vagy a nemzetközi nemkormányzati szervek tevékenykednek. A szubszaharai Afrikából való elvándorlás milliókat hajt, de fontos tudni, hogy az útrakelők csupán töredéke ér el az északi partokig. Ennek több oka is van. Egyrészt – akár az egyéni szervezés, akár az embercsempészés opcióját választja valaki – anyagilag roppant megterhelő egy ilyen út finanszírozása, másrészt olyan körülményekkel kell megvívnia a migránsoknak, mint a Szahara sivatag kegyetlen természete, a tranzitországokban dúló fegyveres konfliktusok, vagy épp az országok közötti politikai törésvonalak (határok védelme, határellenőrzés szigorúsága stb.). Sokan egyébként nem is gondolkodnak a kontinens elhagyásában, hanem valamely más afrikai desztinációt választanak.

1. ábra Migrációs útvonalak Afrikából Európába¹

¹ GLOBAL INITIATIVE AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME 2014.

3. A MEDITERRÁN TÉRSÉG ÚTVONALAINAK KIHASZNÁLTSÁGA 2015 ÉS 2017 KÖZÖTT

Már a 2015-ös migrációs válság idején látható volt, hogy a kelet-mediterrán útvonal mellett a közép-mediterrán útvonal kihasználtsága is igen jelentős volt. Afrikából egyre többen szerettek volna Európába jutni, s az indulók többsége Tripolinál próbálkozott tengerre szállni, hogy aztán Olaszország vagy Málta partjainál az Európai Unió (továbbiakban: EU) területére léphessen. Az alábbi ábrán is jól látszik, hogy 2015 folyamán az EU-ba irregulárisan érkezők száma meghaladta az egymillió főt. A FRONTEX adatai szerint 2015-ben 153 895-en érkeztek az európai határokhoz a közép-mediterrán útvonalon, míg a nyugatin csupán 7 004-en. A kelet-mediterrán folyosó dominanciája vitathatatlan volt már ekkor is, hiszen azon 885 386 személy érkezett irregulárisan az EU-ba. A 2016-os év számai rációfoltak arra, hogy a szíriai proxy háború elől menekülő exodusáról lenne szó a mediterrán térségben: a keleti útvonalon érkezők száma drasztikusan visszaesett (182 249 fő), s a középen jelentősen (181 459 fő), de nyugaton is másfélszeresére (9 990 fő) növekvő embertömeg inkább a „modern kori népvándorlás” narratíváját erősíti. Csakúgy, mint 2017, mikor is úgy tűnt, hogy a közép-mediterrán útvonal lesz a migránsok vándorlásának elsődleges, s a másik két útvonalat felülmúló színtere, hiszen jóval többen használták (118 912 fő), mint a keletit (42 319 fő) és a nyugatit (23 143 fő) együttvéve. Ám már az év második felében megindult egy újabb átrendeződés, melyről bővebben a 4. részben szólunk.

2. ábra Az EU-ba irregulárisan érkezők száma, 2015–2020²

² EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA 2020.

4. A 2017-ES FORDULAT

Ahogy a fentiekből is kiolvasható, a közép-mediterrán útvonal volt a „legfelkapottabb” folyosó az Európai Unió felé egészen 2017 júniusáig. Ekkor azonban drasztikus csökkenés vette kezdetét, amely több okra vezethető vissza. Az egyik fontos eseményként a Líbia és Olaszország között lezajlott tárgyalásokat kell említeni. Az olasz kormányzat mintegy 60 törzsi vezetővel tudott egyeztetni a líbiai déli határvonal ellenőrzéséről és biztosításáról. Marco Minniti, Olaszország akkori belügyminisztere a következőképp nyilatkozott az egyeztetések után: „Egy líbiai határőregység kerül felállításra, amely az ország 5000 kilométeres déli határát fogja ellenőrizni.”³ A Paolo Gentiloni vezette baloldali kormány érdeme az is, hogy sikerült hatnia az észak-líbiai milíciákra – a líbiai egységkormány útján – annak érdekében, hogy azok a migránsokat ne engedjék vízre szállni. Egyes feltételezések szerint ehhez millió dollárokból mérhető forrást mozgósítottak.⁴

Másik sarokpontként a 2018-as olaszországi parlamenti választásokat lehet említeni. 2018-ra már világossá vált, hogy a Gentiloni-kabinet – bár tényleg nem nevezhető⁵ – nem képes hatékonyan kezelni az országot sújtó migrációs hullámot és a közélet szereplői és a polgárok egyre több platformon tiltakoztak, szólaltak fel a migráció ellen. A migrációval kapcsolatos társadalmi polémia ekkor már mondhatni a *politikai agenda* legmeghatározóbb elemévé nőtte ki magát. A széleskörű és mély társadalmi, valamint gazdasági kérdések szinte eltörpültek a migrációs témák mellett. Az ország lakossága változást akart, s a sokszor populista csoportosulásnak kikiáltott Ligában és az Öt Csillag Mozgalomban meg is találták az ideális migrációs szemlélettel rendelkező pártokat. A 2018 márciusában tartott általános választásokon beigazolódott a papírforma, s Olaszország belpolitikai változásai részben átalakították a migrációval kapcsolatos külpolitika irányvonalát is. Bár az Öt Csillag Mozgalom politikusai továbbra is uniós szintű szétosztási mechanizmus elfogadását követelték és az ilyen terveket következetesen elutasító politikai aktorokat, például a magyar kormányt, bírálták, a Liga elnöke, Matteo Salvini belügyminiszterként kidolgozott, a válságkezelést célzó javaslatait mind megszavazták. Mindezek előtt viszont Salvini saját hatáskörben több hajót sem engedett kikötni, ami élénk tiltakozást váltott ki Európában, a minisztert pedig a *mainstream*mel szemben álló erők egyik kulcsfigurájává tette.⁶

Salvini két, a sajtóban róla elnevezett jogszabályt is kidolgozott és elfogadtatott, mely a migráció visszaszorítását célozta. Az első a parlament 2018 őszén szavazta meg. Ez tartalmazta a humanitárius védelem mint elismerési forma megszüntetését. 2017-ben a menedékkérelmek ügyében hozott döntések között ez a forma ugyanis 25%-ot, míg az oltalmazotti és a menekültstátusz mindössze 8-8%-ot képviselt. (A többi döntés elutasító volt, mely bizonyítja, hogy az illegálisan érkezők többsége – ahogy ma is – gazdasági bevándorló.) Salvini érvelése szerint tehát

³ EURACTIVE 2017.

⁴ MARSÁI 2017.

⁵ JANIK et al. 2019. pp. 3–4.

⁶ JANIK et al. 2019. pp. 7–8.

sok migráns úgy kapott legális tartózkodási engedélyt, hogy a humanitárius védelembe „kaszakodott”, ez pedig visszaélés a jogintézmény céljával. Ezen túl a repatriálási központokban a menekültügyi őrizet 90 napos felső korlátját is felemelték 180 napra; megteremtették annak lehetőségét, hogy a menedékkérőket személyazonosságuk és állampolgárságuk tisztázása érdekében 30 napon át a hotspotokban tarthassák; több forrást biztosítottak repatriálásokra; kiterjesztették a menekült- vagy oltalmazotti státusz visszavonásának lehetőségét stb.⁷

A második „felvonás” 2019 nyarán következett és a tengeri mentésre fókuszált. Eszerint a belügyminiszter közrendvédelmi vagy biztonsági okokból korlátozhatta vagy megtilthatta hajók olasz felségvizeken való áthaladását vagy a hajók olasz kikötőkben történő kikötését. Ugyanígy tehetett akkor is, ha feltételezhető, hogy a hajó legénysége illegális bevándorlás elősegítésének bűncselekményét követi el. A tilalom megszegéséhez nagy összegű pénzbüntetést (szembeszegülés esetén letartóztatást) és a hajó állami tulajdonba vételét kapcsolták szankcióként.⁸ Fontos megjegyezni, hogy bár a Liga kormányból való kilépése után felállt második, immár baloldali karakterű Conte-kormány, bár nem alkalmazza ezt a jogszabályt (inkább adminisztratív eszközökkel próbálja gátolni a civilek mentőmisszióit, melyeket az NGO-k zaklatásként értékelnek⁹), azt a mai napig nem helyezte hatályon kívül.

Harmadik elemként pedig olyan egyéb tényezők említhetők, mint például a marokkói Rif régió helyzetének stabilizálódása 2017 második felétől kezdve, illetve az az újítás, hogy egyre többen használtak nagy kapacitású és sok férőhellyel rendelkező motorcsónakokat az átkeléshez. Ekkor a nyugat-mediterrán útvonalat használók mintegy fele Marokkóból vagy Algériából származott, a többiek döntő része pedig nyugat-afrikai állampolgár volt.

⁷ JANIK et al. 2019. pp. 8–9.

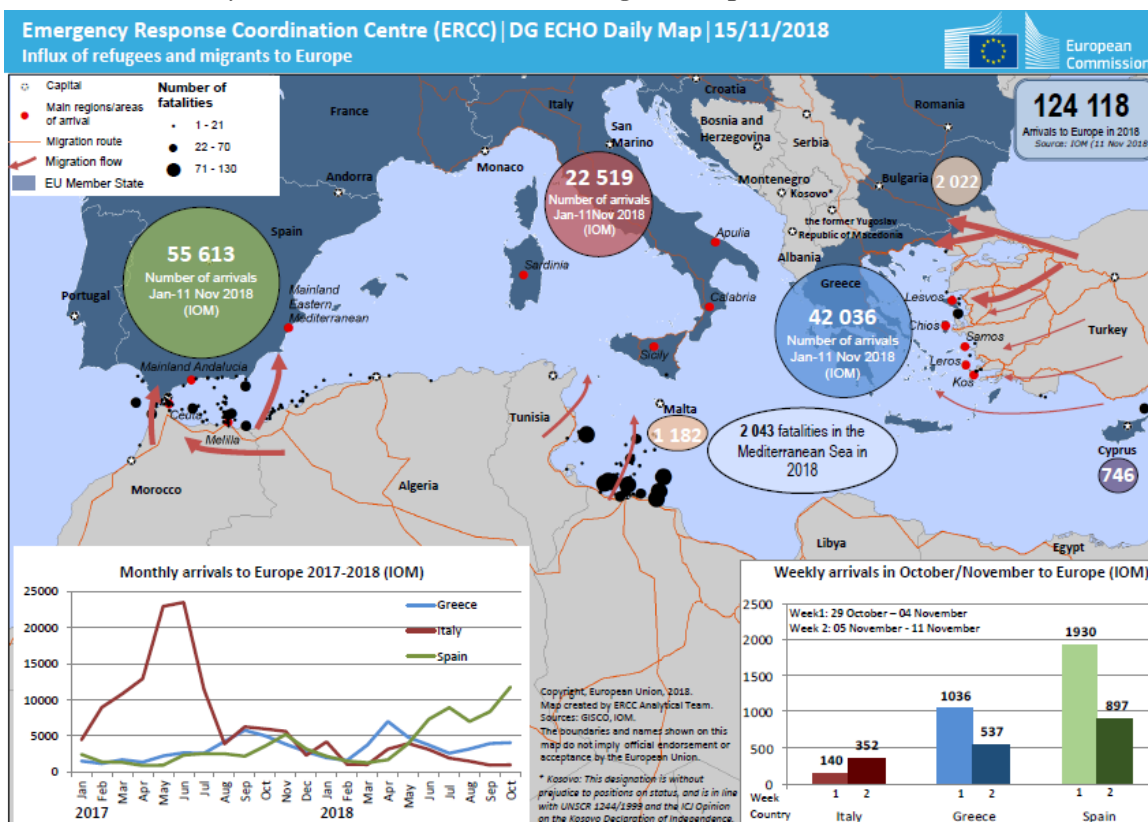
⁸ JANIK et al 2019. pp. 9–10.

⁹ DW 2020a; DW 2020b.

5. VÁLTOZÓ MINTÁZAT A KÖZÉP- ÉS NYUGAT-MEDITERRÁN ÚTVONALON

5.1. 2018

A fentiekben leírtak tehát oda vezettek, hogy 2017 derekától kezdve egyre inkább megváltoztak a migrációs mintázatok az afrikai kontinensen azok között, akik Európába szerettek volna eljutni. Az alábbi ábra egyik kiemeleten fontos eleme az a statisztikai görbe, amely az Olaszországba és Spanyolországba érkezők számát mutatja. Jól látszik, hogy a korábban vázolt események hatására az Olaszországba való belépések száma drasztikusan visszaesett 2017 júniusában, illetve a későbbiek során egyre többen lettek azok, akik Spanyolországon át akartak az Európai Unió területére lépni. A 2. ábra oszlopdiagramjairól leolvasható adatok alapján 2018-ban már a nyugat-mediterrán útvonal volt a legkihasználtabb, hiszen mintegy 56 644 fő vette igénybe. A kelet-mediterrán folyosón 55 878 fő haladt át, míg a közép-mediterránon csak 23 276 fő.

3. ábra Drasztikusan csökken a közép-mediterrán folyosót használók száma (2017. június)¹⁰

A nyugat-mediterrán folyosó esetében Marokkó volt a kiindulási pont azok számára, akik Európába akartak jutni. Érdekességként jelentkezett, hogy a marokkói és algériai migránsok mellett egyre több szubszaharai Afrikából érkezőt kellett regisztrálni a helyi hatóságoknak, noha 2018 vége felé újra döntő többségében marokkóiak vágtak neki az útnak. Az innen érkezők 9

¹⁰ ERCC 2018.

százaléka vallotta magát kiskorúnak. Mind a szárazföldi, mind a tengeri úton érkezők többsége marokkói volt, akiket a guineai, mali és algériai területekről származók követtek.

A közép-mediterrán útvonalon 2018-ban érzékelték a legnagyobb csökkenést az irreguláris migráció vonatkozásában, 2018 utolsó negyedében pedig Tunézia vált Líbia helyett a legmeghatározóbb indulási helyé. A Líbiából való indulások száma 84 százalékkal, míg az Algériából való útrakelezések száma 50 százalékkal csökkent. Ekkor a tunéziaiak és az eritreaiak használták legtöbbször ezt az útvonalat.

5.2. 2019

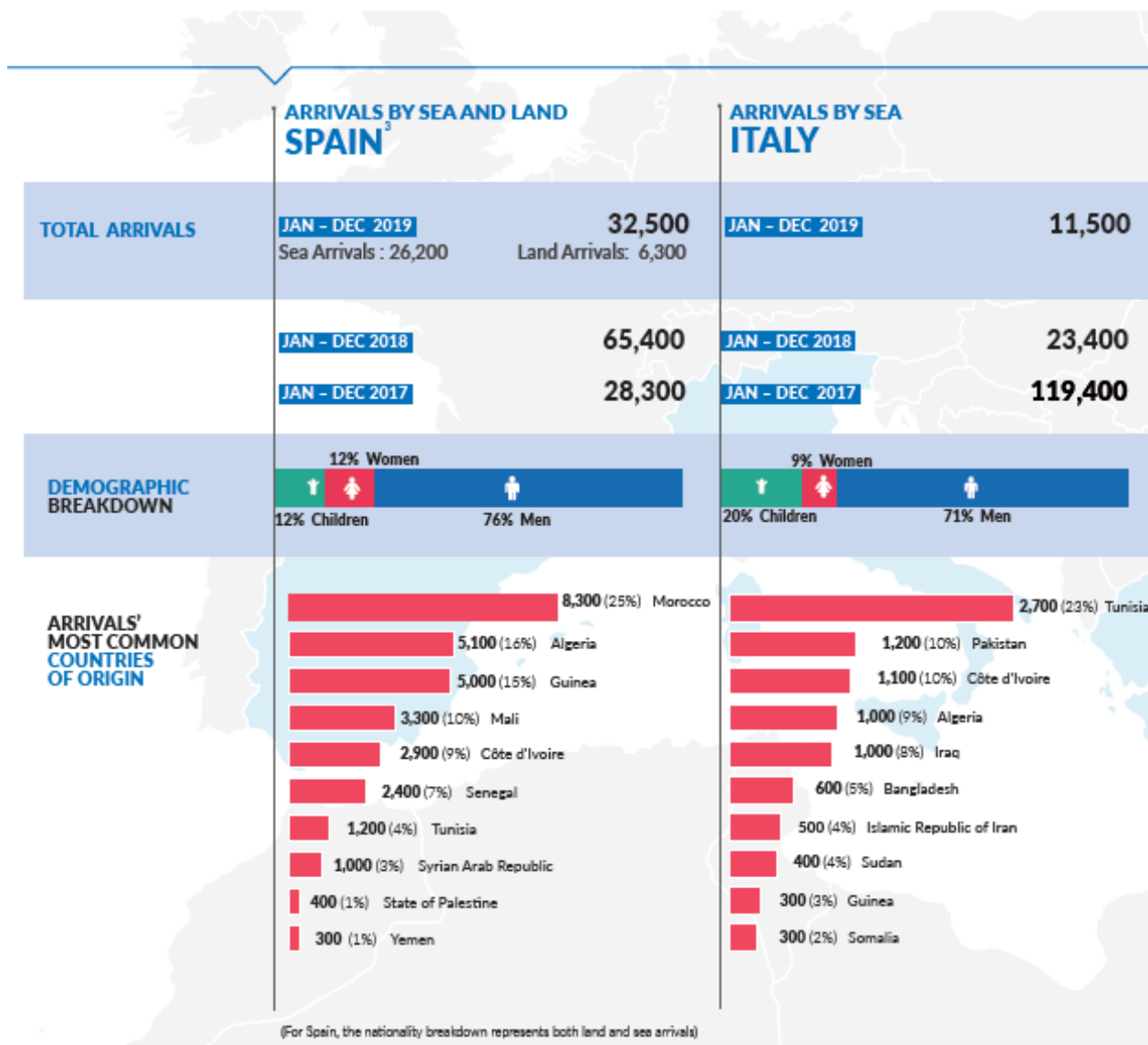
A második diagramra visszatekintve látható, hogy 2019-ben 13 760-an választották a közép-mediterrán utat, 82 564-en a keletit és 23 733-an a nyugatit. Ez megint jelentős mértékű visszaesés az előző évi adatokhoz képest, ám az érzékelhető, hogy a keleti utat választók tábora újfent kiszélesedett. Ezt a Mixed Migration Centre adatai is alátámasztják. 2019-ben is sokkal többen választották a nyugat-mediterrán átjárót Spanyolország felé, mint a középső, Olaszországba vezető folyosót.

	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	2020 Q1
Greece (sea)	9,075	5,241	7,629	23,271	23,585	7,530
Greece (land)	4,146	2,886	2,648	4,435	4,918	2,051
Italy (sea)	2,346	524	2,255	4,854	3,838	2,794
Spain (sea)	20,351	5,609	4,866	8,328	7,365	4,657
Spain (land)	1,785	1,364	1,424	1,754	1,803	1,140
Total	37,703	15,624	18,822	42,642	41,509	18,172

4. ábra Mediterrán útvonalakat használók száma (2018. utolsó negyedév - 2020. első negyedév)¹¹

¹¹ MIXED MIGRATION CENTRE 2019.

Az érkezők száma mellett fontos kitérni olyan fontos tényező vizsgálatára is, mint például az érkezők demográfiai vagy nemzetiségi jellemzői. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága által összesített adatokból kirajzolódik, hogy a Spanyolország területére érkezők 76 százaléka felnőtt férfi volt, 12 százaléka felnőtt nő, míg 12 százaléka gyermek. Olaszország esetében pedig 71 százaléka volt a felnőtt férfiak aránya, a nők 9 százaléka, a gyermekek pedig 20 százaléka.

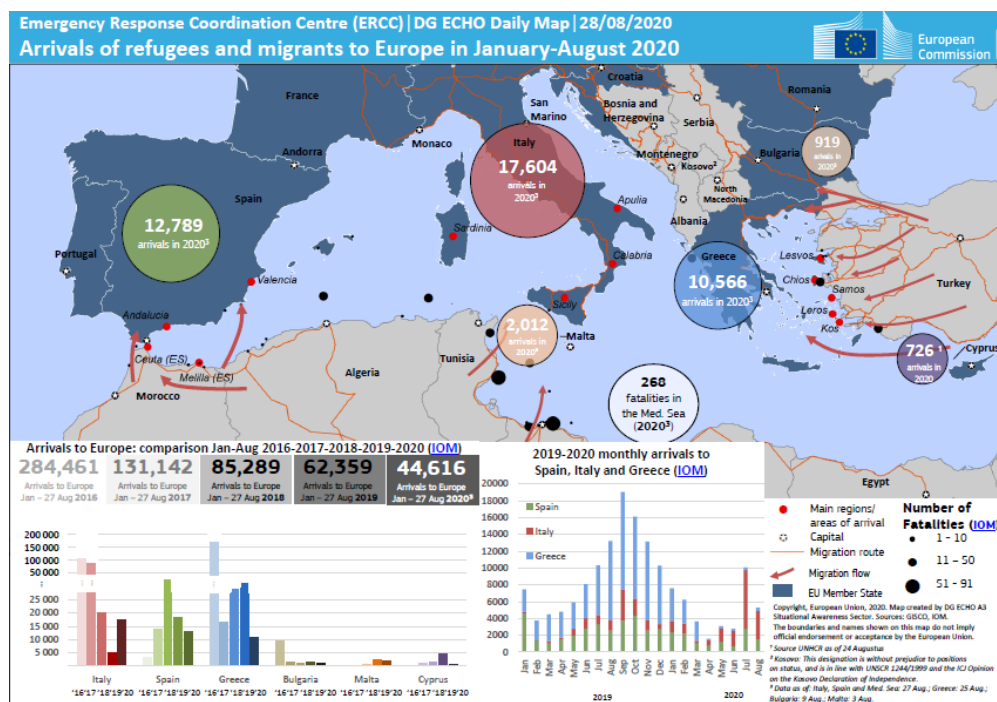

5. ábra Spanyolországba és Olaszországba érkező migránsok és menekültek száma (2017-2019)¹²

¹² UNHCR 2019.

5.3. 2020

2020-ban újabb meghatározó események alakították a migrációs trendeket. 2020. február 17-én az EU külügyminiszterei egy új földközi-tengeri művelet elindításáról döntöttek. A misszió legfőbb feladata a líbiai fegyverembargó betartatása volt, ám olyan kiegészítésekkel is bővült a feladatkör, mint a líbiai parti őrség és haditengerészet állományának képzése és a szervezett bűnözői csoportok elleni fellépés. Az új, Irini névre keresztelt művelet a 2015-ben indított Sophiát zárta le.¹³ Ezzel párhuzamosan Matteo Salvini olasz belügyminiszter ellen vádat emeltek a belügyministersége alatt hozott egyes migrációellenes intézkedései miatt. 2020. március 15-én pedig a líbiai parti őrség visszahúzott egy 49 főt szállító hajót máltai vizekről. Az esetet egy titkos kormányközi megállapodás indokolta. Szintén márciusban történt, hogy egyre kevesebben próbálták átszelni a Földközi-tengert Olaszország felé egyrészt a rossz időjárási körülmények, másrészt a koronavírus-járvány kitörése miatt. Érdekesség, hogy áprilisban újra egyre több hajó hagyta el az afrikai partokat, ám a járvány miatt több ország – köztük például Olaszország és Málta – nyilvánította nem biztonságosnak kikötőit és emiatt sokan a nyílt tengeren rekedtek. A Human Rights Watch nemzetközi szervezet szerint a COVID-19 pandémiát csupán egyszerű kifogásként használják azok az országok, amelyek lezárták kikötőiket. Júniusban egyre több NGO-hajó tért vissza a tengerre és többszáz migránst hoztak az európai partokra.¹⁴

6. ábra Európába érkező migránsok és menekültek száma 2020. január és augusztus között¹⁵

¹³ PÉNZVÁLTÓ – VARGHA 2020.

¹⁴ MIXED MIGRATION CENTRE 2019. pp. 11-13.

¹⁵

A nyugat-mediterrán sáv vonatkozásában inkább a jogi aspektusok domináltak, hiszen 2020 februárjában a nemzetközi menekültjogot érintő nagy jelentőségű ügyben hirdetett ítéletet az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB). Az alapügy panaszosai – egyikük mali állampolgár – 2014-ben kíséreltek meg Marokkó területéről Spanyolország Melilla nevű autonóm városába jutni a két országot elválasztó kerítésrendszeren illegálisan átjutva. A spanyol hatóságok érdemi vizsgálat nélkül mindkettőjüket visszakísérték Marokkóba. A felperesek keresetlevelükben azt állították, hogy Spanyolország megsértette a külföldiek kollektív kiutasításának tilalmát, illetve a panaszosok e tilalommal összefüggésben értelmezett hatékony jogorvoslathoz való jogát. Az EJEB 3. számú Kamarája 2017-ben helyt adott a felperesek keresetének, azaz megállapította a spanyol jogsértést. Spanyolország azonban fellebbezett a döntés ellen, és az EJEB Nagykamarája most felülbírálta a három évvel korábbi döntést. A Nagykamara szerint ugyanis bár a spanyol hatóságok lépése külföldiek kollektív kiutasításának minősül, a felperesek saját magukat sodorták veszélybe azáltal, hogy megrohmozták a melillai határkerítést, erőszakot alkalmazva és kihasználva a csoport nagy méretét. Emellett a felperesek nem használták ki a jogszerű belépésre elérhető – a Schengeni Kódex alapján rendelkezésre álló – lehetőségeket. Emiatt Spanyolországnak igazat adva, a panaszosok keresetét az EJEB végül elutasította.

Az ügy több szempontból is jelentős. Egyrészt az ítélet számos helyen leszögezte, hogy a határok védelme – az emberi jogi kötelezettségek tiszteletben tartásával egyidejűleg – az államok szuverenitásából fakadó joga, másrészt a schengeni ún. külső tagállamok számára kötelezettség is. Az EJEB joggyakorlata emellett kiterjesztő értelmezést alkalmaz a menekült nemzetközi jogi fogalmára vonatkozóan – éppen bizonyos nemzetközi jogi fejleményekre utalva –, és eszerint menekültnek tekinti már a menedékkérőket is. Ráadásul már az is menedékkérőnek (vagyis ebben az esetben menekültnek) minősül az EJEB értelmezésében, aki például a belépés idején (akárcsak szóban) jelzi valamely (számára) külföldi hatósági személynek, hogy menedékkérelmet kíván benyújtani. Ez azt jelenti, hogy az EJEB (és más nemzetközi fórumok, illetve szervezetek) ezeket a személyeket már olyannak tekinti(k), mint akikre alkalmazni kell az 1951. évi genfi egyezményt, illetve – uniós tagállamok esetében – az EU menekültügyi szabályozását is. Másrészt az EJEB kénytelen volt azt is elismerni, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye nem tartalmazza a "menedékhez való jogot", így annak csak bizonyos aspektusaival tud ítéleteiben foglalkozni.¹⁶

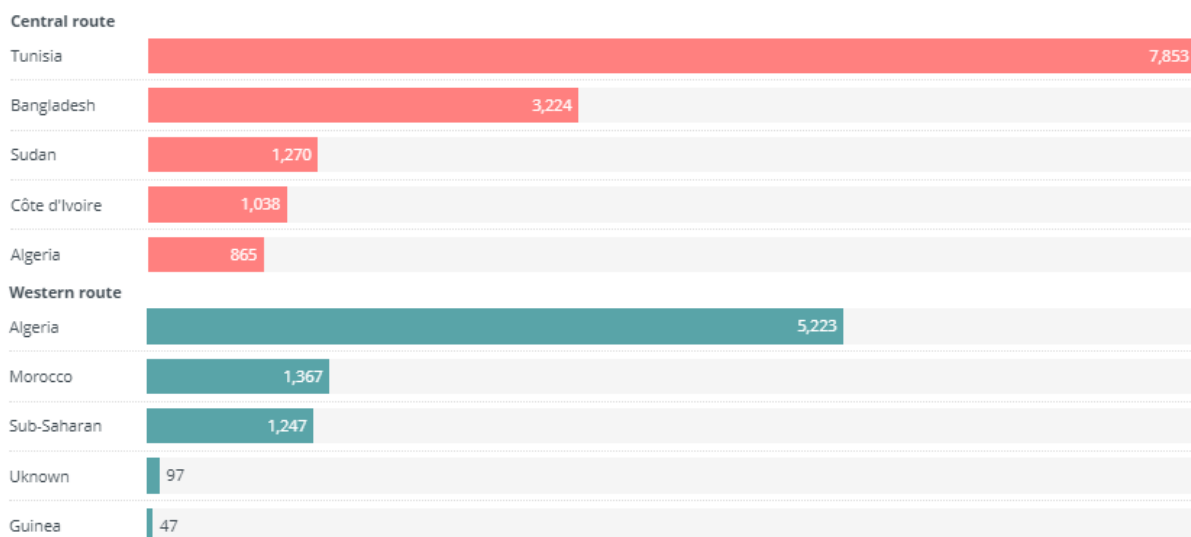
A jogi aspektuson kívül azonban esszenciális megjegyezni, hogy 2020 első negyedében a Spanyolországba érkezők száma csökkent, azonban egyre többen értek partot a Kanári-szigeteken és egyre többen jutottak át Melillába. A koronavírus Spanyolországban is súlyosan érintette a nyugat-afrikai országokból érkező idénymunkásokat, mivel sokan elvesztették munkájukat.¹⁷

¹⁶ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS 2020.

¹⁷ MIXED MIGRATION CENTRE 2020.

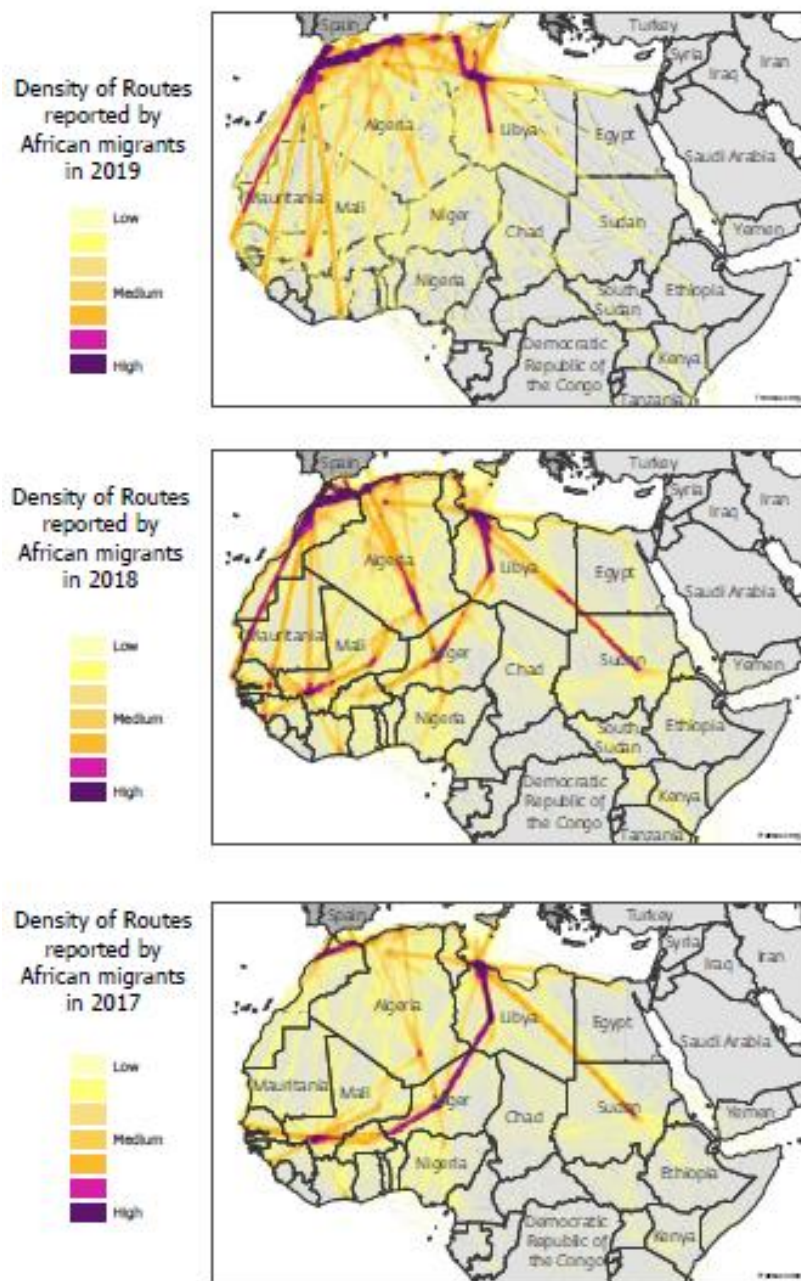
A 7. ábráról az olvasható le, hogy 2020. január és augusztus között mely államok nevezhetők a leggyakoribb származási országoknak útvonalanként. A pirossal jelzett közép-mediterrán folyosón sorrendben Tunézia, Banglades, Szudán, Elefántcsontpart és Algéria számítanak a legmeghatározóbb kibocsátó országoknak. A kék színnel jelölt nyugat-mediterrán útvonalon pedig Algéria, Marokkó, a szubszaharai országok, valamint Guinea. Az ábra alapján továbbá az is megállapítható, hogy újfent többen használják a középső utat, mint a nyugatit.

7. ábra A közép- és nyugat-mediterrán útvonalakat használók száma származási ország alapján (2020. január – augusztus)¹⁸

¹⁸ *Ibid.*

6. ÖSSZEFOGLALÁS

8. ábra Észak-Afrikában használt migrációs útvonalak (migrációs mintázat jól kivethető átrendeződése, 2017-2019)¹⁹

Összefoglalásként, s a fent említett átrendeződő mintázatok igazolása érdekében megkerülhetetlen a 7. ábra bemutatása. A három különböző évben készült térképen az látható, hogy miért alakulhatott úgy, hogy a közép-mediterrán sáv átszelése helyett inkább már a nyugati folyosót használják az Afrikából indulók. Míg 2017-ben a nyugat-afrikai térségből láthatóan sokkal többen választották a középső utat (félkörívben kerülni Nigeren át Líbiába), addig 2019-re már az a trend uralkodott, hogy inkább a nyugat-mediterrán útvonalon át közelítik meg Európát. A 2017-es képen szinte csak egyetlen élénk bíbor színű csík látható, amely a nyugati parttól Nigeren át Líbiába vezet. Felmerülhet a kérdés, hogy a 2017-es évben bekövetkezett fordulatot megelőzően vajon miért utaztak több ezer kilométernyi plusz távolságot a

nyugat-afrikaiak félkörívben, mikor egyenes út vezetett volna Spanyolországba Marokkón át? A válasz egyrészt abban keresendő, hogy Nigerben és Líbiában híresen jól működő, már bejáratott embercsempész-hálózatok működtek. A Nyugat-Afrikából Líbiába való eljutás 220-1000 euróba kerül, ami nagyjából 77 000 forinttól egészen 350 000 forintig terjedhet. A viteldíjak ára az esetek többségében megállapodás kérdése. A nigeri Agadezből Líbia déli határához való

¹⁹ FRONTEX 2020. p. 50.

eljutás tekintetében a következőképp alakulnak a tarifák: Sabhā 270 euró (~94 500 forint), Murzuk 225 euró (~78 750 forint), Qatrun 180 euró (~63 000 forint).²⁰

2018-ban és 2019-ben a 4. részben említett lépések eredményezte fordulat nyomán az embercsempészet tekintetében Líbia dominanciája elfakul, s ezért Marokkónál és Algériánál sűrűsödik be leginkább a bíbor színnel jelzett útvonal. Sok útra kelő úgy vélte, hogy a líbiai helyzet kiszámíthatatlansága és instabilitása miatt sokkal könnyebb az átkelés például Marokkón vagy Tunézián keresztül.

2020 fejleményei arra mutatnak, hogy a tunéziai és algériai politikai-gazdasági-járványkezelési válság miatt a migránshullám nagy részét ezen országok polgárai teszik ki, és a három útvonalat összevetve a legnagyobb nyomás ismét Olaszországot éri, ahol csaknem kétszer annyian, 21 021-en értek partot 2020. szeptember 14-éig, mint 2019-ben a teljes évben. Az érkezők közel 41%-a tunéziai. A bevándorlókon belül komoly relatív többséget (közel 38%) képeznek az algériaiak Spanyolországban, azonban itt, a nyugati útvonalon a nyomás jelentősen csökkent: 2020. szeptember 13-áig 15 863-an választották, míg tavaly egész évben 26 168-an, tehát ha ez a trend folytatódik, akkor a spanyol kormány és az állampolgárok könnyebb évet zárhatnak migrációs szempontból, mint tavaly. A számokat tekintve hasonlóképpen csökkenő a tendencia Görögországban, ahol 2020. szeptember 13-án az érkezők száma a tavalyi adatnak csupán az ötöde volt. Az afgánok alkotják a legnagyobb csoportot (közel 40%), a szíriaiak őket követik.²¹

Összességében tehát elmondható, hogy a migrációs mintázatok kialakulására és megváltozására több tényező hat egyszerre. A társadalmi, politikai, környezeti és biztonsági aspektusok éppúgy befolyásolják ezeket a trendeket, mint az útnak indulók szándékai, vagy épp az embercsempészhálózatok kiépültsége. Az afrikai kontinens mindig is dinamikus népességmozgási jellemzőkkel bírt, s fontos azt is látni, hogy „a globális afrikai vándorlások több mint nyolcvan százaléka intrakontinentális”²², tehát földrészen belüli. Az azonban szinte kiszámíthatatlan, hogy a jövőben mi lesz a fekete kontinens sorsa, s például létesül-e elég munkahely a felnövekvő generációk számára, amelyek maradásra ösztönözhetik a fiatalokat?²³ Képesek lesznek-e az államok maradéktalanul ellátni állampolgáraikat az alapvető közszolgáltatásokkal? Milyen hatással lesz a koronavírus-járvány az afrikai nemzetgazdaságokra? Ezek mind olyan kérdések, amelyek közvetlenül a helyi közösségeket érintik, ám közvetlenül Európára is hatnak az Afrikában lezajló aktuális folyamatok.

²⁰ IDEMUDIA – BOEHNKE 2020. p. 124.

²¹ UNHCR 2020.

²² SOLYMÁRI 2020. p. 53.

²³ DEMKÓ 2020.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- DW (2020a): *Italy prohibits German migrant rescue ship Sea Watch 3 from leaving harbor.* <https://www.dw.com/en/italy-prohibits-german-migrant-rescue-ship-sea-watch-3-from-leaving-harbor/a-54101364> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- DW (2020b): *Italy detains Ocean Viking migrant rescue ship.* Forrás: <https://www.dw.com/en/italy-detains-ocean-viking-migrant-rescue-ship/a-54272398> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- DEMKÓ Attila (2020): Több tízmillió ember fogja elhagyni Afrikát – Marsai Viktor a Mandinernek. Mandiner. Forrás: https://mandiner.hu/cikk/20200330_tobb_tizmillio_ember_fogja_elhagyni_afrikat_marsai_viktor_a_mandinernek (Megtekintve: 2020.09.12.)
- ERCC (2018): *Influx of refugees and migrants to Europe.* Forrás: <https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/getdailymap/docId/2707> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- ERCC (2020): *Arrivals of refugees and migrants to Europe in January-August 2020.* Forrás: <https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/Maps/Daily-maps> (Megtekintve: 2020.09.16.)
- EURACTIVE (2017): *Italy brokers deal with Libyan tribes to curb migrant influx.* Forrás: <https://www.euractiv.com/section/politics/news/italy-brokers-deal-with-libyan-tribes-to-curb-migrant-influx/> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA (2020): *Infografika – Migrációs áramlások: kelet-, közép- és nyugat-mediterán útvonal.* Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/eastern-and-central-mediterranean-routes-09-2017/> (Megtekintve: 2020.09.13.)
- EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (2020): *Case of N.D. and N.T. v. Spain.* Forrás: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-201353%22%5D%7D> (Megtekintve: 2020.09.14.)
- FRONTEX (2020): *Risk Analysis for 2020.* Forrás: <https://frontex.europa.eu/publications/frontex-releases-risk-analysis-for-2020-vp0TZ7> (Megtekintve: 2020.09.13.)
- GLOBAL INITIATIVE AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME (2014): *Smuggled Futures – The dangerous path of the migrant from Africa to Europe.* Forrás: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2014/05/2014-crime-1.pdf> (Megtekintve: 2020.09.13.)
- IDEMUDIA, Erhabor – BOEHNKE, Klaus (2020): *Psychosocial Experiences of African Migrants in Six European Countries.* Springer, p. 124.

- JANIK Szabolcs – TÓTH Norbert – VARGHA Márk (2019): „Belépni szabad!” – *Az új olasz migrációs politika és az új „kvótajavaslat” áttekintése.* Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/10/20191009_mki_olaszor-szag_kvota_v.pdf?fbclid=IwAR0XzwQ5JsF68wDstydwQk-0zXzrX-QkQfo-JapF2ebx3EYwimn09-230t0k
- MARSAI Viktor (2017): *Líbia és a migráció – tartós megoldás vagy pillanatnyi könnyebbség?* Forrás: <https://www.migraciokutato.hu/2017/12/13/libia-es-a-migracio-tartos-megoldas-vagy-pillanatnyi-konnyebbseg/> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- MIXED MIGRATION CENTRE (2019): *Quarterly Mixed Migration Update – EUROPE.* Forrás: <http://www.mixedmigration.org/resource/quarterly-mixed-migration-update-eu-q1-2020/> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- MIXED MIGRATION CENTRE (2020): *Quarterly Mixed Migration Update – EUROPE.* Forrás: <http://www.mixedmigration.org/resource/quarterly-mixed-migration-update-eu-q2-2020/> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- PÉNZVÁLTÓ Nikolett – VARGHA Márk: *(Ne) folytassa, Sophia! – Az Irini művelet kilátásai.* Migrációkutató Intézet. Forrás: <https://www.migraciokutato.hu/2020/06/19/horizont-2020-12-ne-folytassa-sophia-az-irini-muvelet-kilatasai/> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- SOLYMÁRI Dániel (2020): *Afrika a fejlődés útján? Tarrósy István segélyfüggőségről, migrációról, gazdasági és társadalmi változásokról.* Forrás: <http://real.mtak.hu/110001/1/52-55%20Solym%C3%A1r%20int.pdf> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- UNHCR (2019): *Refugee & migrant arrivals to Europe in 2019 (Mediterranean).* Forrás: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/74670> (Megtekintve: 2020.09.12.)
- UNHCR (2020): *Operational Portal – Refugee Situations – Mediterranean Situation – Greece, Italy, Spain.* Forrás: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5205> (Megtekintve: 2020.09.16.)

HORIZONT

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Kóczán András

Lektorálta: Marsai Viktor

A kép forrása: <https://www.politico.eu/article/refugees-central-mediterranean-sea-named-most-dangerous-route-for-migrants/>

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik,
és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Tóth Klaudia – Vargha Márk, 2020

© Migrációkutató Intézet, 2020

ISSN 2677-1780